

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

КОМІТЕТ ЗАХИСТУ ПРАВ
АДВОКАТІВ ТА ГАРАНТІЙ
АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НААУ

ЗВІТ

Комітету НААУ щодо порушення
гарантій адвокатської діяльності
територіальними центрами комплектування
та соціальної підтримки

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

01

Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ (далі – Комітет) є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів України відповідно до рішення Ради адвокатів України від 16 лютого 2013 року №74.

Основною метою діяльності Комітету є захист професійних та інших прав адвокатів, сприяння забезпеченню гарантій адвокатської діяльності та створенню необхідних умов для ефективного і якісного виконання адвокатами своїх професійних обов'язків.

Спеціальними (додатковими) завданнями та повноваженнями Комітету, затвердженими розпорядженням Голови НААУ, РАУ від 25.08.2021 №139, визначено, зокрема, виявлення, облік, аналіз і систематизацію випадків порушення професійних гарантій адвокатської діяльності, що відбуваються на території України.

Отже, на виконання спеціального завдання Комітет сформував зведений Звіт щодо порушення гарантій адвокатської діяльності територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки.

2. ВИЯВЛЕНІ У 2022 РОЦІ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКАМИ ТЦК ТА СП

31.01.2023 Комітет [опублікував](#) Звіт діяльності за 2022 рік.

У 2022 році до Комітету надійшло **59 звернень** адвокатів щодо порушення їхніх прав та гарантій адвокатської діяльності. У межах розгляду скарг Комітет надіслав **36 листів, з яких 25 адресовано** керівництву правоохоронних органів з вимогою припинити порушення прав адвокатів, а також провести службові розслідування та притягнути порушників до дисциплінарної відповідальності.

Комітет зафіксував тільки **1 випадок порушення професійних гарантій адвокатської діяльності.**

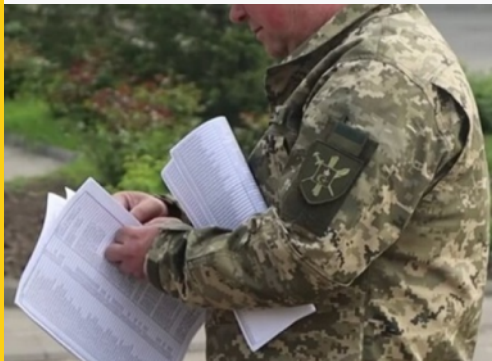
Так, порушення полягало у відмові начальника Берегівського РТЦК та СП в наданні відповіді на адвокатський запит від адвоката Г. із посиланням на положення п. 1 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військово-зобов'язаних та резервістів».

3. ВИЯВЛЕНІ У 2023 РОЦІ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКАМИ ТЦК ТА СП

29.02.2024 Комітет [опублікував](#) Звіт діяльності за 2023 рік.

У 2023 році до Комітету надійшло **98 звернень** про порушення прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності. У межах їх розгляду Комітет надіслав 78 листів, з яких 45 – правоохоронним органам із вимогами припинити порушення прав адвокатів, а також провести службові розслідування щодо порушників і притягнути їх до дисциплінарної відповідальності.

Комітет зафіксував **8 випадків порушення гарантій адвокатської діяльності**. Порушення гарантій професійної діяльності супроводжувалося додатковим тиском на адвокатів у формі погроз і недопусків до клієнтів.

Окремої уваги заслуговують такі факти:

- **13.01.2023** адвокат М. разом зі своїм клієнтом прибув до Берегівського РТЦК та СП з метою надання правової допомоги на підставі договору про надання правничої допомоги. Однак співробітники ТЦК допускали до приміщення виключно клієнта, а адвокату заборонили надавати правову допомогу у приміщенні ТЦК.
- **26.04.2023**, коли адвокат Б. прибув до Чернігівського ОМТЦК та СП для здійснення своїх повно-важень як адвоката щодо подання до ТЦК документів в інтересах клієнта, йому перешкоджали працівники, зокрема незаконними діями щодо обмеження свободи пересування та утримування всупереч його волі в приміщенні ТЦК. Надалі повідомленням Чернігівського ОМТЦК та СП №390 від 08.05.2023 адвоката оголошено в розшук як ухилянта.

- **05.10.2023** адвокат Ш. надавав правову допомогу Управлінню Чернігівської єпархії Української православної церкви за договором про надання правничої допомоги. Коли адвокат прибув до Спасо-Преображенського собору, на нього чекали представники Чернігівського МТЦК та СП, які вручили йому повістку та доставили до ТЦК для проходження ВЛК.
- **21.12.2023** адвокат О. прибув на виклик клієнта з метою надання правової допомоги у відносинах із представниками ТЦК на підставі договору про надання правничої допомоги. Однак співробітники ТЦК вручили повістку й адвокату, який виконував свої професійні обов'язки.

4. ВИЯВЛЕНІ У 2024 РОЦІ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКАМИ ТЦК ТА СП

14.02.2025 Комітет [опублікував](#) Звіт діяльності за 2024 рік.

У 2024 році до Комітету надійшло **86 звернень** адвокатів про порушення прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності. У межах розгляду скарг адвокатів Комітет надіслав 105 листів, з яких 16 адресовані ТЦК та СП з вимогами припинити порушення прав адвокатів, а щодо порушників провести службові розслідування та притягти до дисциплінарної відповідальності.

Комітет зафіксував 24 епізоди порушень гарантій адвокатської діяльності. Порушення гарантій професійної діяльності відбувалося шляхом нанесення тілесних ушкоджень адвокатам, «силовою мобілізацією», врученням повісток, у зв'язку із заняттям правової позиції, та фізичним недопуском адвокатів до клієнтів у приміщення ТЦК.

Окремо варто звернути увагу на такі факти:

• **28.01.2024** адвокат М. прибув до відділу прикордонної служби «Косонь» для надання правової допомоги затриманому клієнту за договором про надання правничої допомоги. Після складання адміністративних матеріалів адвоката затримали співробітники Хустського РТЦК та СП і відібрали телефон. Протягом того ж дня адвокат формально пройшов військово-лікарську комісію та був доставлений до військової частини – навчального центру в м. Рівне.

• **16.02.2024** за дорученням Південного міжрегіонального центру БПД адвокат Д. прибув до Приморського РТЦК та СП для надання правової допомоги клієнту у зв'язку із затриманням. Після складання адміністративних матеріалів та фактичного звільнення клієнта адвокату фізично створювалися перешкоди, які не дозволяли покинути приміщення ТЦК. Адвоката силоміць змусили провести всю ніч у холі Приморського РТЦК та СП, а вранці, після вручення йому повістки, співробітники ТЦК його звільнили.

• **03.05.2024** адвоката З. було затримано у закладі харчування під час надання правової допомоги власникам цього закладу. Працівник поліції наказав підкоритися присутнім представникам Ізмаїльського РТЦК та СП, тоді як останні агресивно та цинічно хапають адвоката силоміць, витягують із-за столу та затримують, виводячи із закладу в напрямку транспортного засобу, куди насильно поміщують і надалі так само насильно доставляють до приміщення ТЦК.

• **13.05.2024** адвокат М. прибув до Броварського РТЦК та СП як член Комітету захисту гарантій адвокатської діяльності Ради адвокатів Київської області, у зв'язку із затриманням адвоката Я. Однак під час перебування у приміщенні ТЦК представнику органу адвокатського самоврядування було вручено повістку та направлення на проходження ВЛК.

• **20.05.2024** адвокатка Г. прибула до Індустріального РТЦК та СП для надання правової допомоги клієнту за договором про надання правничої допомоги. Однак співробітники ТЦК побили її, силою вишвирули з приміщення ТЦК та погрожували застрелити. Побачитися з клієнтом та надати йому правничу допомогу адвокатці не вдалося.

5. ВИЯВЛЕНІ У І ПІВРІЧЧІ 2025 РОКУ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬ- НОСТІ СПІВРОБІТНИКАМИ ТЦК ТА СП

02.07.2025 Комітет [опублікував](#) Звіт діяльності за I півріччя 2025 року.

До Комітету надійшло **43 звернення** адвокатів щодо порушення їхніх прав та гарантій адвокатської діяльності. У межах розгляду скарг Комітет направив **24 листи** з вимогами припинити порушення прав адвокатів та притягнути винних до відповідальності.

Комітет зафіксував **9 епізодів порушень гарантій адвокатської діяльності**. Порушення гарантій професійної діяльності відбувалося шляхом нанесення тілесних ушкоджень адвокатам, «силовою мобілізацією», врученням повісток у зв'язку із зайняттям правової позиції та фізичним недопуском адвокатів до клієнтів у приміщення ТЦК.

Окремо варто звернути увагу на такі факти:

- Напередодні клієнта адвокати Юлії Палагіної утримували в Шевченківському РТЦК та СП м. Харкова та примушували пройти медичний огляд. 09.01.2025, коли адвокатка Юлія Палагіна почала фіксувати порушення прав її клієнта у приміщенні військово-лікарської комісії, співробітники Шевченківського РТЦК та СП м. Харкова випхали захисницю з приміщення, завдали ударів, а також викинули речі.

Радою адвокатів Харківської області та Комітетом НААУ було проведено роботу із захисту адвокати, відкрито кримінальне провадження. Інцидентом зацікавилися у Верховній Раді, а Омбудсман узяв кейс під особистий контроль. Станом на дату публікації цього Звіту, протягом 11 місяців в межах досудового розслідування проведено цілу серію слідчих (розшукових) дій, однак нікому не повідомлено про підозру. Така обставина свідчить, що «феномен ТЦК» має глобальний характер, а робота Омбудсмана за цим вектором – безрезультатна.

• **19.06.2025** у приміщенні військово-лікарської комісії, куди автобус Красноградського ТЦК доставив декілька осіб, стався інцидент із застосуванням фізичної сили до адвоката.

За [інформацією Ради адвокатів Харківської області](#), одного з чоловіків, який був виключений з військового обліку, намагалися примусово мобілізувати всупереч чинному законодавству. Для захисту прав цього громадянина до приміщення прибув адвокат.

Але під час виконання професійних обов'язків адвокат зазнав фізичного нападу з боку співробітників ТЦК, внаслідок чого отримав перелом ноги, численні забої та був госпіталізований. Після цього співробітники ТЦК продовжили утримувати чоловіка, застосовуючи до нього фізичний та психологічний тиск протягом понад 16 годин. У результаті цих дій чоловік вистрибнув з вікна будівлі.

• **21.07.2025** під час виконання професійних обов'язків із надання правової допомоги клієнту адвокат Цебрик Л. В. був незаконно затриманий працівниками Ужгородського РТЦК та СП.

На момент затримання адвокат мав чинну відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації до 06 серпня 2025 року. Підставою для відстрочки, згідно з даними реєстру «Резерв+» та довідкою, виданою Ужгородським РТЦК та СП від 21.03.2025, є абзац 13 частини 1 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» – догляд за матір'ю, яка є особою з інвалідністю II групи.

Попри наявність законних підстав для відстрочки Ужгородський РТЦК та СП вніс адвоката у розшук з 21.07.2025.

Під час затримання до адвоката було застосовано фізичну силу. Згідно з висновком лікаря в останнього діагностовано забій лівої легені та перелом ребра. Ці дії супроводжувалися спробою вручити мобілізаційне розпорядження всупереч чинній відстрочці, що є грубим порушенням встановленого у законі порядку мобілізації.

Комітет зафіксував, що найпоширенішим порушенням професійних гарантій адвокатської діяльності є недопуск адвоката до клієнта. Так, у приміщеннях ТЦК **всіма можливими способами** саботується надання професійної правничої допомоги громадянам України на території ТЦК, передбаченої у ст. 59 Конституції України та п. 9 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Перешкоди чиняться, зокрема, шляхом фізичного та психологічного насильства щодо адвокатів та/або застосування незаконної мобілізації адвокатів як покарання за професійну діяльність.

Крайньою зухвалістю та вседозволеністю характеризується позиція начальників ТЦК та вищого командування. Останні вчиняють пособницькі дії у приховуванні злочинних дій підлеглих військовослужбовців ТЦК з метою уникнення ними відповідальності.

До прикладу, 24.10.2024 Комітет висвітлював інцидент, що відбувся з адвокатом Фесенком, якого побили в ТЦК. За цим фактом поліція розпочала досудове розслідування (усі документи в наявності). Зі свого боку Комітет направив лист до ТЦК з метою проведення роз'яснювальних робіт серед особового складу та проведення службового розслідування. Натомість начальник Харківського ОТЦК та СП провів розслідування та встановив, що в побитті адвоката, завданні йому легких тілесних ушкоджень, пошкодженні його власності **НЕ ВБАЧАЄТЬСЯ будь-яких порушень.**

Окремо варто відмітити, що слідчі підрозділи Національної поліції України та Державного бюро розслідувань вчиняють бездіяльність по відношенню до кримінальних проваджень за фактами незаконних дій співробітників ТЦК. Так, у переважній більшості відомості до ЄРДР не вносяться. Після постановлення слідчим суддею ухвали про початок досудового розслідування, слідчі та прокурори не вчиняють будь-яких слідчих (розшукових) і процесуальних дій. Кримінальні провадження згодом закриваються та списуються.

6. ВЖИТІ ЗАХОДИ РЕАГУВАННЯ

У 2023 році на підставі рішення Ради адвокатів України №15 Голова НААУ, РАУ зверталась до Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України та профільних міністерств з метою розроблення механізму бронювання адвокатів від мобілізації під час дії воєнного стану.

Для врегулювання ситуації та налагодження взаємодії між ТЦК та адвокатами, які виконують свої професійні обов'язки в межах захисту клієнтів і надання правничої допомоги, Рада адвокатів України ініціювала проведення спільної зустрічі з представниками Президента України, Головнокомандувача Збройних Сил України та Командувача Сухопутних військ. Відповідні листи Голова НААУ, РАУ Лідія Ізовітова направила на виконання рішення РАУ від 08.06.2024 №38.

Позитивним прикладом реагування є рішення Волинського обласного ТЦК та СП щодо створення спеціального місця для проведення зустрічей між адвокатами та військовозобов'язаними. Це рішення було ухвалено після наради за участю представників НААУ, про що повідомлено листом від 19.09.2024 №1104. Раніше в цьому ТЦК заявляли, що адвокати не повинні втручатися у процеси мобілізації та проходження військово-лікарської комісії. Такі заяви отримали окрему правову оцінку як з боку Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, так і з боку НААУ. Додатково НААУ направила звернення до Міністра оборони України та Командувача Сухопутних військ ЗСУ щодо неприпустимості обмеження прав адвокатів.

Окрім цього, народні депутати України підготували та внесли до Верховної Ради проект Закону [№12348 від 19.12.2024 «Про внесення змін до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації адвокатам»](#). У документі пропонується внести адвокатів до переліку осіб, які мають право на отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації.

НААУ в 2024 році неодноразово зверталася до Кабінету Міністрів України та інших органів влади із пропозицією визначити НААУ критично важливою організацією для забезпечення життєдіяльності населення в особливий період та надати можливість бронювання адвокатів, право на заняття адвокатською діяльністю яких не зупинено. Зокрема, на підставі рішення Ради адвокатів України №2 від 08.02.2024 направлено листи до органів влади з проханням ініціювати внесення змін до статті 25 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», доповнивши категорію військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню, адвокатами, які здійснюють незалежну професійну діяльність. На жаль, вказану ініціативу не було враховано під час голосування за законопроект №10449 від 30.01.2024.

• **08.06.2024** Рада адвокатів України прийняла рішення №37 про схвалення проекту Закону про бронювання членів недержавних некомерційних (неприбуткових) професійних організацій, які є військовозобов'язаними, скерування його до Верховної Ради України та ініціювання змін до постанови Кабінету Міністрів України.

• **17.12.2024** НААУ за ініціативою Комітету організувала і провела Всеукраїнську нараду щодо вдосконалення механізмів професійних прав та гарантій адвокатської діяльності.

Голова підкомітету з питань діяльності органів правопорядку Комітету ВРУ з питань правоохоронної діяльності Сергій Алексєєв підтвердив, що адвокати залишаються єдиною стороною судового процесу, яка не має бронювання. *«Сторона обвинувачення заброньована, суди заброньовані, а адвокати — на жаль. Це питання не врегульоване»*, — наголосив він.

КОМІТЕТ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ
ТА ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НААУ

Всеукраїнська нарада Вдосконалення механізмів професійних прав та гарантій адвокатської діяльності

Модератор: Євгеній Солодко

17.12.2024

10:00

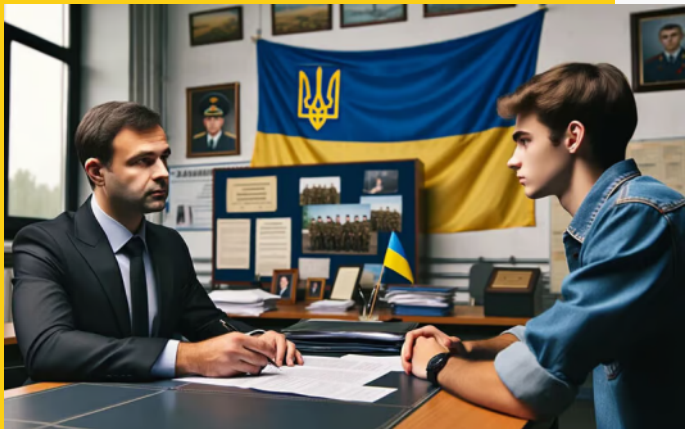
ZOOM / FACEBOOK НААУ

У 2025 році Комітет НААУ напрацював черговий законопроект-концепцію проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання права на відстрочку адвокатам» та представив народним депутатам України. **Законотворча робота триває.**

НААУ переконана що задля дотримання рівності прав та свобод адвокатів, як учасників системи правосуддя в Україні, запобіганню дискримінації, обмежень чи привілеїв, адвокати України повинні мати право на бронювання, а тому продовжує активно працювати задля реалізації такого права.

Натомість кожен епізод порушення професій-них гарантій адвокатської діяльності врегульовується індивідуально. Політична воля держави та її окремих структур на дотримання законодавства України на території ТЦК та притягнення винних до справедливої відповідальності – відсутня.

**БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ АДВОКАТУРИ
ЯК ІНСТИТУТУ
ПРАВОСУДДЯ ТРИВАЄ!**

**НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ**